Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2020-00873

POL-30 Kaplas Otto(UM), Wong
Hämäläinen Anna-Mari(UM)

02.09.2020

Asia
EU:n ulkoministereiden epävirallinen Gymnich-kokous 27.-28.8.2020

Kokous
Ulkoministereiden epäviralliset kokoukset 27.08.2020 - 28.08.2020

Valko-Venäjän sisäpoliittista kriisiä kuvattiin huolestuttavaksi ja Etyjin roolia korostettiin. Valko-Venäjää koskevien pakotteiden valmistelu jatkuu.

Turkkia koskevissa puheenvuoroissa todettiin laajasti solidaarisuus Kreikalle ja Kyprokselle. Lisäksi todettiin myös kasvava turhautuminen Turkin toimintaan. Keskeistä on tasapainon löytäminen dialogin ja EU:n intressien puolustamisen välillä. Dialogia edistäviä toimia tuettiin. Katsottiin, että Turkkia koskevien pakotteiden valmistelua tulee nopeuttaa ja täydentää.

Venäjä-keskusteluun palataan tulevissa kokouksissa.

Muissa asioissa lyhyesti esillä Mali ja Libanon.

EU-ulkoministereiden epävirallinen Gymnich-kokous järjestettiin Saksan ulkoministeriön tiloissa Berliinissä 27.-28.8. Kokouksessa keskusteltiin erityisesti Valko-Venäjästä ja Turkista. Keskustelu koronaviruksen geopoliittisista vaikutuksista jäi ajanpuutteen vuoksi käymättä ja Venäjästä keskusteltiin ennakoitua lyhyemmin. Muissa asioissa esillä Mali ja Libanon.

<u>Saksan järjestämä epävirallinen lounas Israelin ulkoministerin kanssa</u>

Ennen Gymnich-kokousta Saksan järjestämässä lounastilaisuudessa oli vieraana Israelin ulkoministeri Askenazi. Ulkoministerin todettiin kertoneen Israelin haluavan syventää suhdettaan EU:n kanssa, sekä haluavan EU:n ja Israelin välillä järjestettävän säännöllisiä tapaamisia. Hänen keskeisenä viestinään oli, etteivät annektoinnit etene niin kauan kuin suhteiden normalisointikehitys alueella jatkuu.

Keskustelussa todettiin EU:n toiveena olevan annektointien pysyvän lopullisesti poissa suunnitelmista. Lisäksi korostettiin EU:n edelleen tukevan kahden valtion ratkaisua. EU-Israel –assosiaationeuvoston järjestämisen todettiin olevan suunnitelmissa. Useat jäsenmaat tukivat EU-Israel –assosiaationeuvoston järjestämistä. Osa ministereistä edellytti kuitenkin, että ensin edistytään rauhanprosessissa.

EU-jäsenmaiden ulkoministerien kerrottiin kommentoineen Israelin ja Arabiemiraattien välistä sopimusta ja toivoivat sen johtavan laajempaan suhteiden normalisaatiokehitykseen alueella. Myös Yhdysvaltojen rauhansuunnitelmaan viitattiin.

Suomi nosti puheenvuorossaan esiin mm. Israelin vahvistuneen dialogin alueen maiden kanssa, tuen kahden valtion mallille, sekä Lähi-idän ympäristöuhat, ml vesivarojen riittävyyden.

Valko-Venäjä

Valko-Venäjän tilanteesta käydyssä keskustelussa korostettiin tilanteen olevan huolestuttava. Maassa todettiin olevan runsaasti pidätettyjä ja kadonneita ihmisiä ja että hallinto jatkaa sortoa ja torjuu kaiken vuoropuhelun opposition kanssa. Koordinaationeuvostoa vastaan asetettujen rikosoikeudellisten prosessien todettiin olevan huolestuttavia. EU:n ulkosuhdehallinnon kerrottiin aloittaneen valmistelun uusien pakotelistausten laatimiseksi väkivallasta ja vaalitulosten väärentämisestä vastuussa olevia kohtaan. Tavoitteena Gymnich-keskustelussa todettiin olevan poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen tämän prosessin aloittamiseksi.

Keskusteltiin pakotelistauksen laajuudesta ja tasosta. Todettiin, että listaukset julkistetaan kun oikeudelliset menettelyt on saatettu päätökseen.

EU:n komission kerrottiin parhaillaan tutkivan erilaisia mahdollisuuksia taloudelliselle tuelle Valko-Venäjälle, jonka tarkoituksena olisi tukea aluksi sortotoimien uhreja, kansalaisyhteiskuntaa ja riippumattomia tiedotusvälineitä. Myöhemmän, suuremman tuen, suunniteltiin suunnattavan COVID-kriisiin vastaamiseksi. Varojen päätyminen oikeaan tarkoitukseen nähtiin myös tärkeäksi, kuten myös makrotaloudellinen apu maan terveysjärjestelmän romahduksen estämiseksi.

Jäsenmaat katsoivat EU:n säilyttäneen vahvan yhtenäisyyden Valko-Venäjän tilanteeseen vastaamiseksi. Rauhanomaisen ratkaisun todettiin olevan ainoa keino edetä tilanteessa. Lisäksi korostettiin dialogia opposition ja hallinnon välillä. Useat jäsenmaat korostivat, että kehityksen on tapahduttava Valko-Venäjän perustuslaillisen prosessin mukaisesti, ja että Valko-Venäjän itsenäisyys ja suvereniteetti on turvattava, sekä välttää kriisin alueellinen laajentuminen. Useat jäsenmaat tukivat myös Etyjin vahvaa roolia ja korostivat kansallisen vuoropuhelun merkitystä. Useat jäsenmaat ovat olleet yhteydessä Valko-Venäjän ulkoministeriin ja korostaneet myös hänelle dialogin merkitystä.

Yhteenvetona todettiin, että pakotteiden valmistelua voidaan jatkaa ja että listausta voidaan täydentää myöhemmin.

Turkki

Turkkia käsiteltäessä solidaarisuus, de-eskalaatio ja vuoropuhelu nostettiin avainkysymyksiksi tilanteen ratkaisussa. Lukuisista keskusteluista huolimatta vastakkainasettelu on jatkanut voimistumistaan, ja Turkin toiminnan katsottiin vaikuttavan vakavasti EU:n etuihin ja turvallisuuteen.

Katsottiin, että EU:n on oltava valmis reagoimaan Turkin toimintaan, mutta silti säilyttäen keskusteluyhteys ja mahdollisuudet estää tilanteen eskaloituminen. Korkeaa edustajaa on pyydetty esittämään vaihtoehtoja toimenpiteiksi, mikäli Turkki jatkaa vastakkainasettelun polkua. Tärkeäksi nähtiin, että EU:ssa ollaan täysin tietoisia kaikista näkökohdista ja seurauksista. Jo olemassa oleva pakotekehys nostettiin esille EU:n keskeisenä työkaluna vaikuttaa tällä hetkellä Turkkiin.

Pääasialliseksi tavoitteeksi keskusteluissa katsottiin Turkin poraustoiminnan loppuminen. Turkin kanssa käytävissä neuvotteluissa nähtiin kuitenkin tärkeäksi muistaa muut yhteistyöalueet, kuten terrorismin torjunta ja muuttoliike. Turkin toiminnasta tuotiin esille toistuvat talousvyöhykkeen rikkomukset, sekä Turkin haluttomuus edistää velvoitteitaan EU:n kanssa.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa todettiin laajasti solidaarisuus Kreikalle ja Kyprokselle. Keskeistä on tasapainon löytäminen dialogin ja EU:n intressien puolustamisen välillä. Saksan välitystoimille annettiin vahva tuki, samoin huomioitiin korkean edustajan pyrkimykset edistää dialogia osapuolten välillä. Todettiin myös jäsenmaiden kasvava turhautuminen Turkin toimintaan. Korostettiin EU:n jäsenvaltioiden suvereeneja oikeuksia.

Keskustelussa saavutettiin yhteisymmärrys, että työryhmävalmistelua Turkkia koskevien toimenpiteiden osalta nopeutetaan. Turkista voidaan keskustella Eurooppa-neuvostossa 24.-25.9.

Venäjä

Lyhyeksi jääneessä keskustelussa EU:n ja Venäjän suhteista todettiin EU:n Venäjä-politiikan viiden periaatteen olevan hyvä perusta. Viitattiin myös yhteistyöhön itäisen kumppanuuden maiden kanssa sekä korostettiin kumppanuuden vahvistamisen tarvetta Keski-Aasian maiden kanssa. Lopuksi ehdotettiin, että Venäjä-keskusteluun palattaisiin pian.

Muut asiat

1) Mali

Kuultiin analyysi Malin tilanteesta. EU:n koulutusoperaation toivottiin jatkavan toimintaansa mahdollisimman pian.

2) Libanon

Libanonia käsittelevässä keskustelussa todettiin tärkeäksi muodostaa maahan uusi hallitus sekä rakenteelliset uudistukset. Pidettiin tärkeänä Libanonin kansallisen vuoropuhelun edistämistä YK:n alaisuudessa. Tähän vuoropuheluun tulisi osallistua keskeisten toimijoiden: kansalaisyhteiskunta, uskonnolliset ja perinteiset johtajat, parlamentin jäsenet sekä paikalliset edustajat. Kansallisessa vuoropuhelussa tulisi tarkastella keskeisiä aiheita, kuten maan perustuslaki ja vaalilaki. Lopuksi todettiin Libanonin tarvitsevan pikaista EU:n tukea, ja maan poliittisen johdon toivottiin toimivan uskottavasti ja vastuullisesti. Tärkeäksi nähtiin myös uskottavan tutkimuksen toteuttaminen räjähdyksestä. Keskustelua Libanonista jatketaan seuraavassa ulkoasiainneuvostossa.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Pekka Haavisto

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Lähi-idän tilanne, Turkki, Valko-Venäjä, Venäjä, YUTP, UAN Ulkoasiainneuvosto
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM